

Samen vooruit

Voor een
optimistische
toekomst.

Verkiezingsprogramma 2022 - 2026

The logo for the Dutch political party D66, consisting of the letters 'D66' in white, bold, sans-serif font, centered within a solid green square.

D66

Inhoudsopgave

Voorwoord Sigrid Kaag	3
Inleiding lijsttrekker Jeannet Speelman	4
Kandidaten D66 De Fryske Marren	4
Gezonde leefomgeving	6
Speerpunten woningbouw.....	7
Infrastructuur.....	8
Ondernemen	9
Toerisme	10
Corona	11
Onderwijs.....	12
Groene toekomst.....	13
Rol gemeente	14
Slotwoord.....	15

Voorwoord Sigrid Kaag

Geachte lezer,

Voor u ligt een programma gebaseerd op de urgentie van dit moment. Meer dan ooit voelen wij de noodzaak onze leefomgeving te beschermen tegen de verwoestende effecten van de opwarming van de aarde. Meer dan ooit voelen wij de noodzaak om de groeiende kloof tussen arm en rijk, tussen diegenen met kansen en diegenen zonder kansen te dichten.

De oplossingen die wij aandragen zijn geworteld in een lange politieke traditie. Want D66 is niet alleen een pragmatische, maar ook een sociaalliberale partij. Wij zijn ervan overtuigd dat mensen alleen vrij kunnen zijn als de overheid gelijke kansen schept voor iedereen.

Dat betekent dat wij genoeg huizen willen bouwen om voor iedereen een passende en betaalbare plek te kunnen bieden. Wij willen dat leraren, verpleegkundigen, agenten en al die anderen die werk doen voor de samenleving kunnen wonen in de wijk waar ze werken. Wij willen dat uw wijk groener wordt, met schone lucht en schoon water voor iedereen. Wij willen dat uw kinderen naar een school gaan waar ze met passie en aandacht worden voorbereid op de wereld zoals die is. Wij willen dat uw kinderen aanspraak kunnen maken op huiswerkbegeleiding, sport, kunst en muziek—ook als u dat zelf niet kunt betalen. En wij willen meer wijkagenten, zodat u zich veilig voelt in de buurt.

Wat u niet in dit verkiezingsprogramma zal teruglezen, maar wel van ons mag verwachten, is dat we radicaal denken verbinden aan gematigd handelen. Wij willen de vrijheden van het moderne Nederland uitbreiden voor zoveel mogelijk mensen, maar geven ons rekenschap van het feit dat wat voor de een waarde is kan botsen met de belangen van de ander. Wij vinden daarom kracht in het compromis.

Er staat veel op het spel. Wilt u dat De Fryske Marren meedoet in de strijd tegen de opwarming van de aarde? Wilt u dat het onderwijs zo goed wordt dat alle mensen tot hun recht kunnen komen? Wilt u nieuwe politiek, die omkijkt naar anderen en verder kijkt naar morgen? Dan heeft u het juiste programma opengeslagen.

D66 heeft u nodig. Daarom vragen wij uw vertrouwen.

Hartelijke groet en veel leesplezier,

Sigrid Kaag

Inleiding lijsttrekker Jeannet Speelman

Geachte lezer,

Het coronavirus heeft ons allemaal geraakt. Het stilleggen van onze samenleving heeft sinds de uitbraak van het virus forse economische, maatschappelijke en sociale gevolgen gehad. In onze gemeente zijn bijvoorbeeld jongeren hard getroffen door isolatie en wegvallen van onderwijs. Het wordt nu weer tijd om samen het stokje op te pakken. Met ons programma “Kies voor een optimistische toekomst” willen wij kijken naar kansen. D66 is een sociaal-liberale partij. Wij zijn politieke vernieuwers die streven naar een vrije en rechtvaardige samenleving.

D66 wil vooruit, ook als het gaat om de inrichting van ons land. Wij willen zoeken naar een nieuw evenwicht, waar ruimte is voor groei en groen. Onze gemeente heeft behoefte aan hoogwaardig openbaar vervoer met aansluiting op de Lelylijn, maar ook aan veilige (snelle) fietspaden. We moeten bouwen aan bouwen in de grote en kleine kernen, zodat onze dorpen en stad aantrekkelijk blijven voor jong en oud.

Wij zien kansen in verduurzaming zoals je eigen energie opwekken. Er moet hoog ingezet worden op onze Mienskip. De jeugd moet een stem hebben, zodat ook zij gehoord worden. Sport, cultuur en kunst laat mensen verbinden en ontmoeten. Dat is, juist nu, nodig.

Op de kandidatenlijst van D66 De Fryske Marren staat een mooi team klaar om vol enthousiasme de uitdagingen van de komende vier jaar aan te gaan. Een diverse groep die een goede afspiegeling vormt van onze gemeente.

Wil jij ook wonen in een gemeente waar gekeken wordt naar kansen voor iedereen en kies jij ook voor een optimistische toekomst? Stem dan 14,15 of 16 maart op D66 De Fryske Marren, lijst 6.

Een optimistische groet,

Jeannet Speelman Drees

Kandidaten D66 De Fryske Marren

Van links naar rechts

Jeen Postma (Lemmer), Arjen Esser (Joure), Jeannet Speelman (Joure),
Govert Krantz (Oudehaske), Kelly Blum (Lemmer), Theo de Vries (Terherne),
Henk Koops (Nijemirdum), Maaïke Linde (Balk), Menzo Noorman (Lemmer),
Ursi Frehner (Bantega), op de foto ontbreekt Annemiek Vonk (Nijehaske)

Gezonde leefomgeving

D66 kiest voor balans tussen behoud van keuzevrijheid binnen de grenzen van welzijn en welvaart en tussen economie en leefomgeving. Daarbij is voor D66 de kwaliteit van leefomgeving een belangrijke drijfveer.

D66 kiest voor verduurzaming en verbetering van de omgevingskwaliteit (ruimte, water, lucht, milieu en klimaat). Ook in relatie tot gezondheid en sociale samenhang.

- **Kringlooplandbouw.** Onze gemeente heeft een grote landbouwsector. D66 is voor duurzame en diervriendelijke landbouw en wil dat de gemeente agrarische natuurbeheer stimuleert en faciliteert. D66 wil de boeren helpen om tot circulaire landbouw en veeteelt te komen, middels kennis en subsidies.
- **Geen industriële landbouw.** Geen nieuwe industriële landbouw in onze gemeente. D66 is tegen nieuwe grote veeteeltbedrijven die zich in onze gemeente willen vestigen.
- **Spuitvrije zones.** D66 wil de transitie naar duurzaam en verantwoord telen in gang zetten. Zowel op het gebied van landbouw als sierteelt. Spuitvrije zones zijn een belangrijke stap om de omwonenden en natuurgebieden te beschermen.
- **Zandwinning IJsselmeer.** D66 is vanaf het begin tegen de zandwinning in het IJsselmeer geweest. D66 wil ook in de toekomst geen zandwinning in het IJsselmeer.

Speerpunten woningbouw

Er moet NU wat gebeuren om de woningkrapte op te lossen. D66 kijkt met lef naar kansen.

- **Woningen bouwen.** D66 wil nieuwe en betaalbare woningen bouwen voor starters en ouderen, met meer groen.
- **Wonen met lef.** D66 wil ruimte creëren voor tiny houses, tijdelijke woningen, hergebruik van leegstaande panden en levensloopbestendig bouwen.
- **Bouwen in kleine kernen.** D66 wil niet alleen in de grote kernen bouwen. Er moet ook ruimte komen voor het uitbreiden van de kleine kernen, met behoud van het dorpse karakter, landschap en natuur.
- **Energiezuinig bouwen.** D66 wil dat nieuwe woningen energiezuinig gebouwd worden.
- **Een wethouder wonen.** D66 wil een wethouder wonen om de problemen en uitdagingen op de woningmarkt het hoofd te bieden.

Infrastructuur

D66 wil vooruit, ook als het gaat om de inrichting van ons land. Een nieuw evenwicht bij het inrichten van de omgeving met ruimte voor groei, zorg voor groen en een hoogwaardig openbaar vervoer. Het voorzieningenniveau is een belangrijke factor in onze ambitie om de leefbaarheid en aantrekkelijkheid van onze gemeente te vergroten.

- **Realiseren Lelylijn.** D66 wil de Lelylijn en zet zich actief in om deze nieuwe spoorlijn, met een station in Emmeloord, te realiseren. De Lelylijn vergroot de bereikbaarheid van De Fryske Marren.
- **Openbaar vervoer.** D66 wil kijken naar nieuwe vormen van efficiënt en creatief openbaar vervoer.
- **Stimuleren bewegen.** D66 wil dat de woonomgeving bewegen stimuleert.
- **Snelle fietspaden.** D66 zet in op snelle fietspaden door de hele gemeente.
- **Veilige fiets- en wandelroutes.** D66 wil veilige fiets en wandelroutes.
- **Autovrije zones rond scholen.** D66 wil autovrije zones rond scholen.
- **Vergroening schoolpleinen.** D66 wil vergroening van schoolpleinen.

Ondernemen

Een gezonde economie is de basis voor onze werkgelegenheid en welvaart. De gemeente heeft daarin een regisserende en stimulerende rol. Zij moet door gunstige randvoorwaarden een aantrekkelijk ondernemersklimaat scheppen, en een goede dienstverlening voor ondernemers bieden. D66 wil zich inzetten voor ondernemers en zich flexibel opstellen waar nodig.

- **Levendige winkelstraten en dorpskernen.** D66 wil levendige winkelstraten en dorpskernen
- **Goede bereikbaarheid winkelgebieden.** D66 wil dat winkelgebieden goed bereikbaar zijn, met goede parkeergelegenheid voor auto's en fietsers.
- **Blauwe zones.** D66 wil dat de blauwe zones gehandhaafd blijven.
- **Maatschappelijk verantwoord ondernemen.** D66 wil maatschappelijk verantwoord ondernemen stimuleren.
- **Ruimhartig coronabeleid.** D66 wil ruimhartig beleid omtrent corona.
- **Innovatie.** D66 wil overbodige regelgeving wegnemen die innovatie tegenhouden.
- **Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen.** D66 wil bedrijven die zich inzetten voor de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen (Sustainable Development Goals) helpen om zich te profileren.

Toerisme

Toerisme is een van de belangrijkste pijlers voor onze gemeente. Het is van belang dat wij deze sector goed faciliteren. Wij willen een optimale gastvrije gemeente zijn.

- **Bescherming landschap en natuur.** D66 wil het landschap en de natuur beschermen, zodat toeristen en inwoners hier ook in de toekomst van blijven genieten.
- **Toeristenbelasting voor de branche.** D66 wil dat belastinggeld terugvloeit naar de sector.
- **Geen bruggeld meer.** D66 wil geen bruggeld meer. D66 ziet toeristenbelasting en bruggeld als een dubbele heffing, en wil daarom het bruggeld afschaffen.
- **Nanneviid.** Het Nanneviid heeft een belangrijke landschappelijke waarde. D66 wil een begaanbaar Nanneviid met inachtneming van landschap- en natuurbehoud.

Corona

Het coronavirus raakt ons allemaal, duizenden mensen zijn ziek geworden of overleden. Het gedeeltelijk stilleggen van delen van onze samenleving heeft sinds de uitbraak van het virus forse economische, maatschappelijke en sociale gevolgen gehad. Jongeren zijn getroffen door isolatie en het wegvallen van onderwijs. Bedrijven moesten de deuren sluiten en verloren hun omzet. Mensen verloren hun baan of zijn nog steeds ziek door de gevolgen van het coronavirus. Het gevoel van Mienskip is juist nu extra belangrijk. Hiervoor willen wij ons inzetten.

- **Jongeren.** Onze jeugd heeft veel geleden onder de coronamaatregelen. D66 wil dat elk kind kan sporten en muzikles kan volgen.
- **Cultuursector.** De cultuursector heeft veel inkomen misgelopen. Door niet te kunnen optreden en door ledenverlies. D66 wil dat deze sector waar nodig steun krijgt om te blijven bestaan.
- **Sportsector.** De sportsector heeft veel inkomen misgelopen. Door dicht te moeten en door ledenverlies. D66 wil dat deze sector waar nodig steun krijgt om te blijven bestaan.
- **Dorpshuizen.** Dorpshuizen zijn een belangrijke spil in onze samenleving. Dorpshuizen zijn door corona in de financiële problemen gekomen en buffers zijn ingezet om te overleven. D66 wil zich inzetten voor het voortbestaan van de dorps huizen.

Onderwijs

Onderwijs is de belangrijkste aanjager van kansengelijkheid en persoonlijke ontwikkeling. D66 wil dat iedereen dezelfde kansen krijgt ongeacht zijn afkomst. D66 maakt zich hard voor het beste onderwijs met eerlijke kansen voor iedereen.

We zien steeds vaker dat openbaar onderwijs uit de dorpen verdwijnt. D66 vindt het belangrijk dat er keuzevrijheid is en daar is openbaar onderwijs een belangrijk onderdeel van.

- **Openbaar onderwijs.** D66 wil dat het openbaar onderwijs in de dorpen behouden blijft.
- **Laaggeletterdheid.** Laaggeletterdheid zet mensen op achterstand. D66 wil zich inzetten om - in samenwerking met gemeente, bedrijven, consultatiebureaus, huisartsen en wijkteams - laaggeletterdheid beter te signaleren en bespreekbaar te maken.
- **Digitale vaardigheden en -middelen.** Digitale vaardigheden en toegang tot digitale middelen zijn belangrijk om mee te kunnen doen in de samenleving. Voor jong en oud. D66 wil een helpdesk voor digitale vaardigheden in de bibliotheken. D66 wil dat digitale middelen ook voor kinderen met ouders met een smalle beurs bereikbaar zijn.
- **Veilig bereikbare scholen.** Scholen moeten veilig bereikbaar zijn. D66 wil onderzoek naar hoe de veiligheid rondom scholen vergroot kan worden.
- **Schoolprojecten.** D66 wil dat scholen hun leerlingen projecten kunnen aanbieden gericht op duurzaamheid en kringlooplandbouw. Zoals projecten gericht op duurzame energie, meedoen aan een tiny forest of oogstbos.
- **Meertaligheid.** Fryslân is uniek in Nederland met haar eigen officiële landstaal. De eigen taal draagt bij aan de rijke cultuur binnen Fryslân. Scholen moeten gefaciliteerd worden om goed taalonderwijs te kunnen verzorgen.

Groene toekomst

De wereld verandert en daar ziet D66 kansen. Kansen voor mensen om hun eigen energie op te wekken, of op slimme wijze de energierekening te verlagen, kansen voor schone steden en dorpen waar het gezond en prettig wonen is, en kansen voor innovatieve bedrijven die hun concurrentiepositie versterken door tegen lage kosten te produceren.

D66 profileert zich bovenal met (sociale) duurzaamheid & circulaire economie.

- **Verduurzaming woningen.** D66 wil werk maken van verduurzaming van woningen, zowel bij particulieren als bij coöperaties. Daarmee wordt tevens energiearmoede voorkomen.
- **Schone en herwinbare energie.** D66 wil naar een samenleving toe waarin zoveel mogelijk gebruik gemaakt wordt van schone en herwinbare energie.
- **Energie neutrale gemeente.** D66 staat achter het klimaatakkoord en het gemeentelijke energiedoel om in 2030 een energie neutrale gemeente te zijn. D66 wil zich hiervoor inzetten.
- **Isolatie woningen en gebouwen.** Er gaat nog steeds veel energie verloren door slechte isolatie van gebouwen waarin we wonen en werken. D66 wil dat woningen en gebouwen goed geïsoleerd worden. Wij zien hierin een mooie samenwerking met 'Tûk Wenjen'.
- **Duurzame energie.** D66 wil het opwekken van duurzame energie stimuleren. Het opwekken van energie uit de zon is bij uitstek de manier van duurzame energiewinning waarbij particulieren, ondernemers en instellingen een belangrijke rol spelen. D66 geeft er de voorkeur aan om zonnepanelen op woningen en daken van overheidsgebouwen en bedrijven te plaatsen.
- **Waardebon woningscan.** D66 wil een waardebon woningscan voor nieuwe woningeigenaren.
- **Afvalbeleid.** D66 zet zich in voor een afvalloze gemeente in 2030. D66 wil dat er een duidelijke campagne komt waarin inwoners meegenomen worden hoe de vermindering van restafval gerealiseerd kan worden.
- **Participatie lokale energiestrategie.** Het grootste deel van de energie zal in de toekomst lokaal opgewekt worden. Dit heeft impact op de omgeving. D66 wil dat inwoners en omwonenden hier vanaf het begin bij betrokken worden en kunnen participeren.
- **Faciliteren lokale initiatieven.** D66 wil lokale initiatieven voor energiebesparing, energiebuffering, smartgids en warmtenetten faciliteren.

Rol gemeente

D66 vindt dat de gemeente een belangrijke taak heeft richting al haar inwoners. D66 wil dat onze gemeente toegankelijk is, ruimte biedt voor eigen initiatief en het gevoel van Mienskip stimuleert.

- **Digitalisering.** Ook bij de lokale overheid is er sprake van steeds meer digitalisering. Voor D66 is het belangrijk dat deze digitalisering een doel dient ten aanzien van de burger en nooit de kloof tussen burger en overheid mag vergroten. D66 wil dat het uitgangspunt van de gemeentelijke dienstverlening is: digitaal waar het kan, fysiek voor wie dat wil.
- **Inwonersinitiatieven.** Onze gemeente biedt steeds meer ruimte aan inwonersinitiatieven. Zoals de Aanjagers van de Tsjúkemar, het Nannewiid, Brûsplak en de Woonhof in Lemmer. D66 ziet dat dit vaak nog langdurige en moeizame trajecten zijn. D66 wil dat de gemeente klaargestoomd wordt om dit soort initiatieven te faciliteren en stimuleren.
- **Jongeren.** Jongeren zijn een belangrijke partner voor D66 bij nieuwe ontwikkelingen. D66 wil jongeren actief betrekken bij de ontwikkeling en uitvoering van onder andere onderwijsbeleid, jeugdbeleid en jeugdzorg.
- **Mantelzorgers.** Mantelzorgers zijn onmisbaar. D66 wil dat mantelzorgen steun en erkenning krijgen.
- **Betrokkenheid ondersteuningsplan.** D66 wil dat inwoners die gebruik maken van maatschappelijke ondersteuning, zoveel mogelijk zelf betrokken zijn bij hun eigen ondersteuningsplan.
- **Wachlijsten jeugdzorg.** De wachlijsten in de jeugdzorg zijn onacceptabel. D66 wil dat mensen snel geholpen worden bij hun hulpvraag.
- **Gezonde leefstijl.** Een gezonde leefstijl en het voorkomen van vermijdbare zorgbehoefte zijn belangrijke uitgangspunten voor D66. Goede voorlichting draagt bij aan het maken van verantwoorde keuzes. D66 wil dat professionele organisaties hierin hun werk goed kunnen doen.
- **Schuldhelp:** D66 vindt het belangrijk om naar de samenhang tussen werkloosheid, schulden, gezondheid en gezinssituatie te kijken. D66 wil dat de inzet van mensen en geld erop gericht is om de maatregelen te nemen met de grootste positieve impact op de situatie.

Slotwoord

Vind jij het belangrijk om ruimte en kansen te krijgen om het beste uit jezelf en anderen te halen?

Vind jij dat iedereen vrij moet zijn om zichtbaar zichzelf te zijn? En dat iedereen gelijke kansen moet krijgen, wat de achtergrond, leeftijd, herkomst, genderidentiteit, seksuele oriëntatie of huidskleur ook is?

Vind jij het belangrijk dat wij hier straks geen natte voeten krijgen en help je graag mee om opwarming van de aarde tegen te gaan?

Vind jij dat we ons unieke landschap en onze natuur moeten beschermen?

Vind jij dat het onderwijs een plek moet zijn waar iedereen tot zijn recht komt?

Vind jij dat het tijd is voor nieuwe politiek, die omkijkt naar anderen, en verder kijkt dan vandaag en morgen?

Wil jij vooruit naar een positieve toekomst?

Stem dan 14, 15 of 16 maart op D66!

D66 krijgt het voor elkaar!